

**ВІДКРИТИЙ МІЖНАРОДНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
РОЗВИТКУ ЛЮДИНИ «УКРАЇНА»**

МУСІЄНКО ОЛЕКСАНДРА ПЕТРІВНА

УДК 342.95

**АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВІ ЗАХОДИ ЗАПОБІГАННЯ
ТА ПРОТИДІЇ КОРУПЦІЇ В ОРГАНАХ ВИКОНАВЧОЇ ВЛАДИ
І МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ В УКРАЇНІ**

12.00.07 – адміністративне право і процес;
фінансове право; інформаційне право

**Автореферат дисертації на здобуття
наукового ступеня кандидата юридичних наук**

Дисертацією є рукопис

Робота виконана у Відкритому міжнародному університеті розвитку людини «Україна»

Науковий керівник:

доктор юридичних наук, професор,
член-кореспондент Національної академії правових наук України

Олефір Віктор Іванович,

Відкритий міжнародний університету розвитку людини «Україна»,
завідувач кафедри цивільного, господарського та кримінального права

Офіційні опоненти:

доктор юридичних наук, професор

Кузьменко Оксана Володимирівна,

Національна академія внутрішніх справ,
завідувач кафедри адміністративного права і процесу

кандидат юридичних наук

Плугатар Тетяна Анатоліївна,

Державний науково-дослідний інститут Міністерства внутрішніх справ України,
старший науковий співробітник

Захист відбудеться «28» лютого 2017р. о 9⁰⁰ годині на засіданні спеціалізованої вченої ради Д 26.139.01 у Відкритому міжнародному університеті розвитку людини «Україна» за адресою: 03115, м. Київ, вул. Львівська, 23

З дисертацією можна ознайомитися у бібліотеці Відкритого міжнародного університету розвитку людини «Україна» за адресою: 03115, м. Київ, вул. Львівська, 23

Автореферат розісланий «27» січня 2017 р.

Учений секретар спеціалізованої вченої ради

С. В. Сарана

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність теми. Вирішення завдань щодо запобігання та протидії корупції на різних рівнях і в різних сферах функціонування органів державної та місцевої влади є однією з найбільш актуальних соціальних проблем сучасності для багатьох країн світу, і в першу чергу України. Відтак, питання, пов'язані з корупцією та визначенням шляхів її подолання, привертають все більшу стурбованість і увагу не лише теоретиків-дослідників та практиків, насамперед працівників новостворених антикорупційних державних органів, а також громадськості і зацікавлених міжнародних інституцій.

На теперішній час для Української держави надзвичайно важливим є наближення національного антикорупційного (зокрема адміністративного) законодавства до стандартів. Враховуючи рекомендації європейських партнерів, Україна вже прийняла пакет законодавчих актів, що визначають антикорупційну політику держави, запроваджують нові органи, уповноважені запобігати і протидіяти корупції. Відповідно внесені зміни до матеріального і процесуального адміністративного законодавства та інших галузей права.

Серед ключових напрямів антикорупційної політики є виявлення корупційних ризиків, що можуть виникати в діяльності органів державної влади і місцевого самоврядування, вироблення механізмів усунення таких ризиків та уникнення їх в подальшому. При впровадженні зазначених механізмів у національне законодавство та правозастосовну практику доцільно враховувати відповідний зарубіжний досвід і практику реалізації антикорупційних програм та механізмів запобігання корупційним проявам у державах з низьким рівнем корупції.

Вирішення поставлених завдань вимагає комплексного наукового дослідження питань, пов'язаних із запобіганням та протидією корупції як негативного соціального явища, шляхів удосконалення правових механізмів, форм та методів адміністративно-управлінської діяльності, завдань та повноважень компетентних державних органів і органів місцевого самоврядування.

Дослідженню проблем, пов'язаних з корупцією, виникненням корупційних ризиків та напрацюванням механізму запобігання і протидії цьому явищу, приділяли увагу чимало вітчизняних науковців. Результати висвітлені у багатьох публікаціях таких авторів, як: В. Авер'янов, О. Андрійко, Л. Багрій-Шахматов, О. Банчук, І. Беззуб, Л. Біла-Телуньова; В. Білоус; Ю. Битяк, Н. Берлач, О. Бородіна, В. Волковинська, В. Горошук; Є. Додін; Е. Дмитренко, О. Захарчук, А. Зелінський, Н. Нижнік; О. Кальман, Н. Онищенко; В. Олефір; М. Камлик, Р. Калюжний; Т. Коломоєць; А. Комзюк; В. Колпаков; С. Константинов; І. Коліушко, І. Корж, Т. Кравченко, О. Кузьменко; Р. Мельник; О. Миколенко; І. Мазур, М. Маринюк, О. Новіков, Т. Пługатар; О. Проневич, О. Прохоренко, П. Рабінович; С. Рогульський, М. Руденко, Т. Серьогіна, В. Сокурєнко; А. Сиротін, Н. Сорокіна, О. Терещук, М. Тихомиров, В. Трепак, М. Хавронюк, В. Шкарупа, Х. Ярмакі та ін.

Серед зарубіжних учених, які досліджували різні аспекти корупції виділяються: П. Ван Дюйн, Д. Поуп, Е. Генкінс, Д. Кауфман, Д. Хелман, С. Пуффер, В. Кудрявцева, А. Кіріпчников, М. Костенников та інші.

Варто також зазначити, що окремі проблемні питання у сфері запобігання та протидії корупції були предметом дослідження у багатьох галузях права. Зокрема, з позицій: кримінального права – М. Мельник («Кримінологічні та кримінально-правові проблеми протидії корупції» (2002 р.)), О. Бусол (дисертація на тему «Протидія корупційній злочинності в Україні у контексті сучасної антикорупційної стратегії» (2015 р.)); адміністративного права (С. Рогульський «Адміністративно-правові заходи боротьби з корупцією» (2005 р.), С. Серьогін «Механізми попередження та протидії корупції в органах публічної влади України» (2010 р.), І. Яцків «Адміністративно-правові засади протидії корупції в Україні» (2011 р.), О. Захарчук «Використання досвіду органів влади зарубіжних країн у боротьбі з корупційними правопорушеннями в Україні: адміністративно-правовий аспект» (2012 р.), А. Яфонкін «Адміністративно-правові заходи боротьби з корупцією серед державних службовців в Україні» (2013 р.), О. Шемякін «Протидія і запобігання корупційним злочинам у сфері службової та професійної діяльності, пов'язаної з наданням публічних послуг» (2013 р.), Я. Пилип «Інституційні гарантії забезпечення прав і свобод громадян у сфері запобігання і протидії корупції» (2016 р.) та багато інших науковців).

Разом з тим, зазначені наукові роботи оминали поглиблене дослідження адміністративно-правових заходів запобігання та протидії корупції в органах виконавчої влади і місцевого самоврядування в Україні. Також аналіз наукової літератури з обраної проблематики свідчить, що деякі питання адміністративно-правового регулювання запобігання і протидії корупції потребують нових наукових підходів для їх вдосконалення і покращення. Дотепер наука не надала чіткої відповіді на певні ключові питання застосування адміністративно-правових заходів запобігання і протидії корупції в органах виконавчої влади та місцевого самоврядування вже після модернізації та при здійснюванні реформ в сферах права та управління.

Наведене визначає дослідження проблем запобігання і протидії корупції в органах виконавчої влади та місцевого самоврядування в Україні на сучасному етапі розвитку держави.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами.

Дисертацію виконано з урахуванням засад, визначених Антикорупційною стратегією на 2014–2017 роки (затверджена Законом України від 14.10.2014 р. № 1699-VII «Про засади державної антикорупційної політики в Україні (Антикорупційна стратегія) на 2014–2017 роки»), Концепцією реформування місцевого самоврядування та територіальної організації влади в Україні (схвалена розпорядженням Кабінету Міністрів України від 01.04.2014 р. № 333-р).

Дисертація виконана згідно з планом науково-дослідницької роботи кафедри конституційного, адміністративного права та соціально-гуманітарних дисциплін Інституту права та суспільних відносин Відкритого міжнародного університету розвитку людини «Україна» (державний реєстраційний номер 0111U003651). Тема затверджена Вченою радою Відкритого міжнародного університету розвитку людини «Україна» 26.12.2014 р., протокол № 6.

Мета і завдання дослідження.

Мета роботи полягає в тому, щоб на основі аналізу чинного законодавства України, наукових досягнень, вивчення досвіду зарубіжних країн у сфері запобігання і протидії корупції та узагальнення вітчизняної антикорупційної практики здійснити дослідження теоретичних засад та стану правового регулювання питань застосування адміністративних заходів запобігання і протидії корупції в органах виконавчої влади та місцевого самоврядування в Україні і на цій основі сформулювати відповідні пропозиції щодо удосконалення національного законодавства.

Для досягнення зазначеної мети були поставлені наступні *завдання*:

- дослідити поняття та правову природу корупції;
- проаналізувати сутність, види і визначити причини виникнення корупції;
- охарактеризувати сучасний стан запобігання і протидії корупції в Україні;
- проаналізувати норми законодавства, зокрема адміністративного, що регламентують діяльність Національного агентства з питань запобігання корупції;
- вивчити специфіку діяльності Національного антикорупційного бюро України;
- визначити особливості діяльності Спеціалізованої антикорупційної прокуратури України;
- узагальнити систему адміністративно-правових заходів запобігання і протидії корупції в органах виконавчої влади;
- дослідити зміст, особливості та сутність адміністративно-правових заходів запобігання і протидії корупції в органах місцевого самоврядування в Україні;
- проаналізувати досвід зарубіжних країн у застосуванні антикорупційних механізмів адміністративно правової протидії корупції та визначити можливість їх запровадження в Україні;
- надати пропозиції та рекомендації щодо правового регулювання адміністративно-правових заходів запобігання та протидії корупції в органах виконавчої влади та місцевого самоврядування.

Об'єкт дослідження – суспільно-правові відносини, які виникають у сфері запобігання і протидії корупції в органах виконавчої влади та органах місцевого самоврядування.

Предмет дослідження – теорія та практика застосування адміністративно-правових заходів запобігання і протидії корупції в органах виконавчої влади та місцевого самоврядування.

Методи дослідження. Відповідно до обраних мети і завдань дослідження в роботі використано сукупність дослідницьких методів сучасної правової науки та гносеології.

Методологічною основою дисертаційного дослідження є теорія пізнання соціально-правових явищ, а також наукові принципи й концептуальні положення, розроблені спеціалістами в галузі адміністративного права та профілактики правопорушень.

Застосування *методу структурно-функціонального аналізу* дало змогу сформулювати уявлення про корупцію як багатоаспектне, системне явище, що має різноманітні прояви; визначити його соціальну обумовленість, закономірності й

тенденції розвитку, вплив на різні соціальні процеси. Аналіз стану корупції та антикорупційної діяльності в Україні сприяв виявленню недоліків антикорупційного законодавства, практики його застосовування та виробленню пропозицій щодо їх удосконалення (підрозділи 1.1, 1.2). *Історико-правовий метод* використано для розкриття генезису корупції, законодавчих та інших державних засобів її подолання, а також реалізації у дослідженні положень адміністративного права (підрозділи 1.1, 1.2). *Діалектичний метод* застосовано під час аналізу поняття «корупція» (підрозділ 1.1). *Порівняльно-правовий метод* визначив зміст вивчення антикорупційного законодавства інших країн, міжнародних антикорупційних стандартів (підрозділ 3.3).

Метод *експертних оцінок* дозволив сформулювати висновки щодо заходів запобігання і протидії корупції в Україні (розділ 2, підрозділи 1.3, 3.3). Застосовано також методи *статистичного аналізу, соціологічний* (анкетування; інтерв'ювання, спостереження; вивчення документів). *Анкетування* використовувалося для дослідження відношення населення до хабарництва, опитування українських підприємців щодо поширення корупції в українському бізнесі, а також працівників органів виконавчої влади щодо корупційних проявів під час працевлаштування (підрозділи 1.3, 3.1). *Інтерв'ювання* проводилось серед керівників, заступників керівників органів виконавчої влади та органів місцевого самоврядування, суддів, працівників правоохоронних органів, адвокатів, вчених-правознавців, активістів неурядових організацій, журналістів (розділ 2).

Метод *спостереження* використовувався через безпосереднє сприйняття соціальних процесів, пов'язаних з корупцією, які відбуваються в суспільстві під час проходження дисертантом практики в органах місцевого самоврядування, органах прокуратури, а також практики і стажування в судових органах (підрозділи 1.2, 3.1, 3.2). *Вивчення документів, повідомлень* засобів масової інформації, громадських організацій, зокрема Transparency International, а також звітів Міністерства внутрішніх справ, Національної поліції, Національного антикорупційного бюро та Спеціалізованої антикорупційної прокуратури як джерел інформації, що дозволило визначити основні напрями та окреслити проблеми запобігання і протидії корупційній діяльності адміністративно-правовими заходами в сучасний період (розділ 2, підрозділ 3.3).

Емпіричну основу становлять результати проведеного дисертантом анкетування 510 респондентів: 340 громадян України, різних соціальних груп і професій, щодо з'ясування відношення населення до корупції; 85 підприємців Київської області щодо рівня поширення корупції в українському бізнесі. В якості експертів опитані також групи державних службовців – посадовців стосовно їхнього ставлення до корупції, ефективності методів запобігання та протидії корупції в органах виконавчої влади і місцевого самоврядування (45 опитаних); працівники центральних і місцевих органів виконавчої влади та місцевого самоврядування щодо заходів запобігання і протидії корупційним ризикам, що виникають або можуть виникати в процесі їх службової діяльності (70 опитаних).

Положення та висновки дисертації ґрунтуються на нормах Конституції і законів України, підзаконних нормативно-правових актах Президента України, Верховної Ради України, Кабінету Міністрів України, інших державних органів з питань

запобігання і протидії корупції, враховуючи міжнародно-правові чинники у сфері запобігання і протидії корупції. У процесі підготовки дисертації, поряд із роботами з адміністративного права, використовувались філософська, соціологічна, кримінально-правова, кримінально-процесуальна та інша наукова література, узагальнена думка практиків за темою дослідження.

Наукова новизна одержаних результатів полягає в тому, що в межах дисертаційної роботи комплексно досліджено питання адміністративно-правових заходів запобігання і протидії корупції в органах виконавчої влади та органах місцевого самоврядування на сучасному етапі розбудови Української держави, окреслено проблеми, що виникають у цій сфері, та сформульовано відповідні наукові положення і рекомендації для їх вирішення. Зокрема:

вперше:

- обґрунтовано необхідність надати право профільним громадським організаціям, статутною діяльністю яких віднесені питання запобігання і протидії корупції, делегувати представників до складу громадських рад при Національному агентстві з питань запобігання корупції в Україні та Національному антикорупційному бюро України;

- доведено доцільність виокремлення в структурі Національного антикорупційного бюро України (його управліннях на місцях) підрозділів (груп фахівців) з функціями перевірки інформації, що подається викривачами, забезпечення захисту їх конфіденційності і (за певних умов) анонімності;

- надання детективам Національного антикорупційного бюро України права приймати рішення про застосування заходів безпеки до викривачів та інших осіб, які потребують захисту у зв'язку з антикорупційними розслідуваннями;

- встановлення адміністративної відповідальності за незаконне розголошення або використання в інший спосіб особою у своїх інтересах інформації про викривача, яка стала їй відома у зв'язку з виконанням службових повноважень, а також за вчинення дискримінаційних заходів щодо викривача корупції, що порушують його права і законні інтереси, зокрема його трудові права (незаконні звільнення з роботи, зміна істотних умов праці, порушення права на відпочинок тощо), вчинене з особистих мотивів чи у зв'язку з його або члена його сім'ї діяльністю, пов'язаною з викриттям корупції, чи у зв'язку зі сприянням або наданням допомоги у такій діяльності компетентним органам;

- аргументована необхідність збільшення кількості депутатів місцевих рад з метою посилення демократичності, прозорості та водночас зменшення корупційних ризиків і рівня корпоративності під час прийняття рішень органами місцевого самоврядування як колегіальними органами, а також коригування законодавчих вимог до загального складу (кількості депутатів) районних і обласних рад, спрямоване гарантувати рівне представництво інтересів відповідно територіальних громад у складі районної ради, районів – у складі обласної ради. Серед іншого пропонується, що окрім депутатів, обраних на основі загального, рівного, прямого виборчого права шляхом таємного голосування, до складу районної ради мають входити сільські, селищні, міські голови, а до обласної ради – очільники районних рад області як головні посадові особи територіальної громади, району, які, маючи

безпосередню зацікавленість у добробуті жителів конкретної територіальної громади чи району, володіючи повним уявленням про заходи, які потрібно здійснити для вирішення найбільш актуальних і гострих на даний час проблем громади, району, братимуть участь у прийнятті районною чи обласною радою рішень з урахуванням потреб саме тієї громади чи району, яку він представляє. Такі законодавчі новації дозволять знизити ризики корумпованості у діяльності органів місцевого самоврядування;

удосконалено:

– теоретичні підходи до розгляду явища корупції не лише в трьох відомих аспектах (політичному, соціально-економічному та правовому), а й у психологічному;

– пропозиції щодо вимог до кандидатури особи, яка може бути призначена на посаду прокурора Спеціалізованої антикорупційної прокуратури (стаття 27 Закону України «Про прокуратуру»);

– бачення адміністративно-правового механізму та системи обов'язків посадових і службових осіб щодо врегулювання реального чи потенційного конфлікту інтересів;

– визначення корупційних ризиків під час прийому на роботу в органи виконавчої влади та органи місцевого самоврядування, запропоновано шляхи запобігання і протидії їх виникненню;

дістало подальшого розвитку:

– положення про спрощення процедури реєстрації громадських організацій антикорупційного спрямування та необхідність передбачення в державному бюджеті України фінансової підтримки таким організаціям, а також про доцільність розширення засобів антикорупційного впливу зазначених організацій на органи виконавчої влади та місцевого самоврядування;

– дослідження методів протидії корупції у найменш корумпованих країнах світу за версією Transparency International, з виокремленням пропозицій щодо адміністративних заходів протидії корупції, які можуть бути запроваджені в Україні.

Практичне значення одержаних результатів полягає в тому, що сформульовані в дисертації теоретичні положення, висновки та пропозиції спрямовані на подальше вдосконалення національного антикорупційного законодавства і практики його застосування, а також на розвиток науки адміністративного права і процесу, підвищення рівня професійної підготовки спеціалістів юридичного профілю, які можуть бути використані у:

– *законотворчій діяльності* – розроблено проект Закону України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо вдосконалення антикорупційної політики в Україні» з відповідними супровідними документами до нього (викладено в порівняльній таблиці, пояснювальній записці);

– *науково-дослідній роботі* – при подальшому науковому дослідженні проблем адміністративно-правових заходів запобігання і протидії корупції в органах виконавчої влади та місцевого самоврядування (акт впровадження результатів дисертаційного дослідження у наукову діяльність Інституту права та суспільних

відносин Відкритого міжнародного університету розвитку людини «Україна» від 12.10.2016 р.);

– *практичній діяльності* – компетентними органами під час застосування адміністративно-правових заходів і реагуванні на корупційні правопорушення, вчинені в органах виконавчої влади та місцевого самоврядування;

– *навчальному процесі* – використання результатів дисертаційного дослідження під час викладання адміністративного права та адміністративного процесу у Відкритому міжнародному університеті розвитку людини «Україна», при розробці навчально-методичних матеріалів для студентів юридичних вишів, у тому числі адміністративно-правової і управлінської спеціалізації, (Акт впровадження результатів дисертаційного дослідження у навчальний процес Відкритого міжнародного університету розвитку людини «Україна» від 12.10.2016 р.).

Наведені в дисертації пропозиції щодо застосування адміністративно-правових заходів запобігання та протидії корупції в органах виконавчої влади і місцевого самоврядування в Україні можуть бути використані й для покращення роботи інших органів державної влади, не обмежуючись сферою виконавчої влади.

Апробація результатів дисертації. Дослідження виконано й обговорено на кафедрі конституційного, адміністративного права та соціально-гуманітарних дисциплін Інституту права та суспільних відносин Відкритого міжнародного університету розвитку людини «Україна». Теоретичні положення та рекомендації практичного характеру, викладені в дисертаційному дослідженні, оприлюднені дисертантом на таких всеукраїнських та міжнародних науково-практичних конференціях: «Pravna veda a prax v tretom tisicroci» (Kosice, Slovenska republika, Februar, 2015); «Perspective trends in scientific research – 2015» (Bratislava, Slovak Republic, 17-22 October, 2015); «Economics, management, law: problems and prospects» (United Kingdom, 2015); «Розвиток правової системи України в умовах сьогодення» (Харків, травень 2016); «Юридичні науки: проблеми та перспективи» (Запоріжжя, червень 2016); «Становлення громадянського суспільства в Україні: нормативно-правове підґрунтя» (Дніпро, травень 2016); «Актуальні питання розвитку правової держави в умовах сучасного становлення громадянського суспільства в Україні» (Харків, червень 2016); «Проблеми вдосконалення правового забезпечення прав і основоположних свобод людини і громадянина» (Запоріжжя, червень 2016).

Публікації. Основні теоретичні положення і практичні рекомендації дисертаційного дослідження відображені у шести наукових статтях, які опубліковано у фахових виданнях, затверджених МОН України, в тому числі одна наукова стаття – в зарубіжному науковому виданні, та у восьми тезах доповідей на науково-практичних конференціях.

Структура дисертації. Мета дисертації визначила структуру і зміст дисертації, що складається із вступу, трьох розділів, дев'яти підрозділів, висновків, списку використаних джерел (165 найменувань на 19 сторінках) та десяти додатків (41 стор.). Повний обсяг дисертацій - 242 стор., з них основний текст – 179 стор.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ

У **вступі** обґрунтовано актуальність теми дослідження, вказується на її зв'язок з науковими програмами, планами, характеризуються основні методи дослідження. Визначено мету, завдання, об'єкт і предмет, сформульовані положення, що містять наукову новизну, висвітлено практичне значення отриманих результатів і наводяться дані щодо їх апробації.

Розділ 1 « Теоретичні основи аналізу сутності корупції » складається з трьох підрозділів.

У *підрозділі 1.1 «Поняття та правова природа корупції»* досліджуються загальні підходи вітчизняних і зарубіжних науковців до визначення поняття та правової природи корупції, аналізуються історія походження терміна «корупція», а також тлумачення сутності поняття «корупція», які викладені у вітчизняних і зарубіжних енциклопедичних словниках.

Під час розгляду аспектів, що стосуються корупції в Україні, вивчаються існуючі в юридичній науці підходи до виокремлення політичної, соціально-економічної та правової складових змісту корупції з обґрунтуванням необхідності розширення цього переліку, що допоможе повніше усвідомити природу корупції та сформулювати сучасні уявлення про ефективні методи боротьби з нею.

Не зважаючи на розмаїття наукових думок і підходів до поняття «корупція», у дисертації виділено такі ознаки: – системний характер; – постійний розвиток; – корупційні діяння завжди є умисними; – отримання особами за вчинення корупційних діянь як матеріальних, так і нематеріальних благ; – суб'єктами корупційних діянь можуть бути як особи, уповноважені на виконання функцій держави та інші особи, прирівняні до них (наприклад, керівники відповідних державних підприємств), так і фізичні особи та уповноважені представники юридичних осіб.

У *підрозділі 1.2 «Сутність, види та причини виникнення корупції в Україні»* зміст даного явища розглядається через призму її поділу на три рівні: малу, середню, велику (інституційну, елітарну, легальну). З огляду на такий поділ досліджується поняття «конфлікт інтересів», його види, передумови виникнення, прояви і способи упередження та усунення, виділяються проблеми, які виникають під час врегулювання конфлікту інтересів в системі органів виконавчої влади та місцевого самоврядування.

Визначаються види корупції, з точки зору наступних критеріїв класифікації:

1. За суб'єктом зловживання службовим становищем:
 - побутова;
 - політична;
 - ділова.
2. За ініціативою корупційних діянь:
 - вимагання хабарів керівною особою;
 - підкуп з ініціативи прохача.
3. За суб'єктом давання хабара:
 - індивідуальний хабар;

- підприємницький підкуп;
- кримінальний підкуп.
- 4. За формою вигоди:
 - грошовий хабар; обмін взаємними послугами (патронаж, непотизм).
- 5. За цілями корупційних відносин:
 - прискорювальний хабар;
 - гальмівний хабар;
 - хабар задля «добрих відносин».
- 6. За ступенем централізації корупційних відносин:
 - децентралізована корупція;
 - централізована корупція «знизу - вгору»;
 - централізована корупція «згори - вниз».
- 7. За рівнем поширення корупційних відносин:
 - верхівкова корупція;
 - низова корупція;
 - міжнародна корупція.
- 8. За ступенем регулярності корупційних дій (відносин):
 - епізодична корупція;
 - систематична (інституційна) корупція;
 - клептократія (корупція як невід'ємний компонент владних відносин).

Найпоширеніша класифікація корупції – це поділ на побутову, ділову та політичну (або корупцію верховної влади).

- Побутова корупція – це взаємодія пересічних громадян і чиновників (подарунки чи послуги посадовій особі чи наближеним до неї особам).

- Ділова корупція – взаємодія влади і бізнесу (наприклад, неформальні платежі за призначення на керівні посади тощо).

- Політична, або корупція верховної влади – це корупція, що стосується політичного керівництва та верховних суддів у демократичних системах (посадові зловживання, спрямовані на досягнення політичних цілей, утримання та зміцнення влади, розширення владних повноважень, переслідування мети власного збагачення).

Аналізуються різноманітні наукові підходи до визначення головних причин виникнення і малоефективної протидії корупції в Україні, зауважуючи не лише економічні, а й суто адміністративні її витoki.

Особлива увага звертається на вид корупції, обумовлений бідністю. З огляду на це в роботі виокремлено причини бідності населення та запропоновано реальні шляхи її подолання, у тому числі за допомогою адміністративно-правових важелів, передбачено вирішення ряду стратегічних цілей (економічний розвиток, розвиток сільських територій, соціальна сфера, туризм тощо).

Спираючись на вивчення причини виникнення корупції, автором виокремлені засоби її подолання (удосконалення нормотворчої діяльності; забезпечення відкритості та прозорості в роботі органів виконавчої влади і місцевого самоврядування; дотримання принципів справедливого правосуддя і невідворотності покарання).

У підрозділі 1.3 «Сучасний стан запобігання та протидії корупції в Україні» досліджено стан запобігання і протидії корупції в Україні, (з радянського періоду до теперішнього часу). Опрацьовано результати соціологічних досліджень відносно рівня сприйняття корупції різними групами населення у 90-ті роки минулого сторіччя та на початку 2000-х років і на даний час.

Проаналізовано Індекс сприйняття корупції 2015 року від Transparency International та результати спільного соціологічного дослідження Transparency International Україна, ПАТ «Приватбанк», ТОВ «Аудиторська фірма «ПрайсвотерхаусКуперс (Аудит)» (далі «PwC Україна»), GfK Ukraine «Рівень сприйняття корупції бізнесом» та, відповідно, зроблено висновок, що стан корумпованості українських органів влади, за останні роки суттєво не змінився (зокрема пов'язаних з адміністративними функціями і наданням адміністративних послуг).

На підставі проведеного інтерв'ювання зроблено висновок про необхідність впровадження більш ефективного механізму захисту викривачів корупції шляхом внесення конкретних змін до деяких законодавчих актів України з метою вдосконалення державної антикорупційної політики і покращення діяльності адміністративних органів.

Також обґрунтовано висновок про доцільність покращення надання адміністративних послуг з тим, щоб зробити відповідні процедури максимально відкритими і оперативно швидкими (прискореними).

Розділ 2 «Органи, що здійснюють адміністративні заходи запобігання та протидії корупції» складається з трьох підрозділів.

Підрозділ 2.1 «Національне агентство з питань запобігання корупції України як орган, що здійснює адміністративні заходи запобігання корупції в Україні» містить комплексний аналіз зарубіжних антикорупційних інституційно-функціональних моделей, що надав можливість виокремити три типи державних інституцій антикорупційної спрямованості, а саме: а) багатоцільові державні агентства, уповноважені на реалізацію широкого кола функцій у сфері протидії корупції; б) спеціалізовані антикорупційні служби у складі правоохоронних органів; в) самостійні профільні антикорупційні інституції. Проаналізовано зміст пакету антикорупційних законів, прийнятих 14 жовтня 2014 року Верховною Радою України (антикорупційна стратегія), якими зокрема створено в Україні антикорупційні органи: Національне агентство з питань запобігання корупції, Національне антикорупційне бюро України, Спеціалізована антикорупційна прокуратура.

У межах аналізу особливостей утворення та функціонування Національного агентства з питань запобігання корупції, що виступає специфічною превентивною антикорупційною установою, а також вивчення можливостей участі громадських організацій у заходах із запобігання корупції, зроблено висновок про наявність додаткових можливостей таких організацій в антикорупційних заходах. Запропоновано передбачити право делегувати представників до складу громадської ради при Національному агентстві з питань запобігання корупції в Україні профільним громадським організаціям, тобто саме тим організаціям, до статутної діяльності яких віднесені питання запобігання корупції, сприяння реалізації державної антикорупційної політики. Відповідно запропоновано зміни та доповнення до статті 14 Закону України «Про запобігання корупції».

У підрозділі 2.2 «Національне антикорупційне бюро України як орган, що здійснює адміністративні заходи протидії корупції в Україні» досліджено функції, завдання, особливості діяльності Національного антикорупційного бюро України.

Розглянуто особливості утворення та функціонування Національного антикорупційного бюро України – державного правоохоронного органу, на який покладено: попередження, виявлення, припинення, розслідування та розкриття корупційних правопорушень, віднесених до його підслідності, запобігання вчиненню нових порушень. На підставі здійсненого аналізу розкриваються можливості участі громадськості в антикорупційних заходах і також запропоновано надати право делегувати представників до складу громадської ради при Національному антикорупційному бюро України профільним громадським організаціям, тобто саме тим організаціям, до статутної діяльності яких віднесені питання запобігання та протидії корупції.

Окрему увагу звернуто на запровадження інституту «детективів», досліджено їх правовий статус.

Проведено дослідження ефективності діяльності державних органів, до компетенції яких належить протидія корупції (Національна поліція України, прокуратура, військова прокуратура, Служба безпеки України, податкова міліція, яка зараз на етапі реформування, а також служба правопорядку Збройних Сил України) згідно даних Відомостей про стан боротьби з корупцією в м. Києві за 2012–2015 роки та станом на 31.07.2016 р. Також опрацьовано звіти, надані відповідно до вимог Закону України «Про Національне антикорупційне бюро України» директором Національного бюро (станом на 2015 – лютий 2016 року та лютий–серпень 2016 року).

Підрозділ 2.3 «Спеціалізована антикорупційна прокуратура як самостійний структурний підрозділ Генеральної прокуратури України» містить аналіз становлення прокуратури як спеціально уповноваженого суб'єкта у сфері протидії корупції з урахуванням змін в антикорупційному законодавстві України. Наводиться обґрунтування терміну «спеціалізована» антикорупційна прокуратура, спираючись на низку положень ратифікованих Україною міжнародних актів і позицій окремих науковців. На підставі дослідження функцій спеціалізованої антикорупційної прокуратури можна дійти висновку про необхідність скасування можливості звільнення правопорушників від адміністративної відповідальності за малозначністю відповідно до статті 22 Кодексу України про адміністративні правопорушення за правопорушення, пов'язані з корупцією, та про доцільність більш чіткого законодавчого визначення повноважень органів прокуратури, зокрема антикорупційної прокуратури, щодо справ про адміністративні правопорушення, пов'язані з корупцією.

За наслідком аналізу окремих положень Закону України «Про прокуратуру» запропоновані уточнення законодавчих вимог до особи, яка може бути призначена на посаду прокурора Спеціалізованої антикорупційної прокуратури (зміни до частини п'ятої статті 27 Закону України «Про прокуратуру»).

Розділ 3 «Адміністративно-правові заходи запобігання та протидії корупції в Україні» складається з трьох підрозділів.

Підрозділ 3.1 «Адміністративно-правові заходи запобігання та протидії корупції в органах виконавчої влади України» містить результати дослідження одного з основних напрямів у сфері запобігання корупції – виявлення корупційних ризиків, які виникають або можуть виникати в діяльності органів виконавчої влади, зокрема при виконанні адміністративно-розпорядчих функцій, пропонуються шляхи усунення умов та причин, які сприяють виникненню таких ризиків.

За наслідками проведеного аналізу виникнення корупційних ризиків під час виконання повноважень органами виконавчої влади, виокремлено сфери найбільш можливих зловживань і запропоновано здійснення низки актуальних адміністративно-правових заходів запобігання виникнення таких ризиків.

Особливу увагу звернуто на Закон України «Про державну службу», що заклав необхідні підвалини регулювання державної служби в Україні, запровадив новації конкурсного призначення на посади державних службовців, упорядкував складові державної служби, у тому числі звільнив її від невластивих функцій і посад (маються на увазі патронатна служба та обслуговуючі працівники). Проаналізовано основні новели цього Закону стосовно діяльності органів виконавчої влади та місцевого самоврядування, особливостей їх функціонування. Проведено дослідження у формі соціологічного опитування для встановлення корупційних ризиків під час прийому на державну службу, сформульовано бачення шляхів вирішення ймовірних проблем.

У підрозділі досліджуються корупційні ризики, що виникають (можуть виникати) в органах виконавчої влади під час надання адміністративних послуг. За наслідками аналізу причин можливого виникнення зловживань в роботі повноваженого органу виконавчої влади і виконанні функціональних обов'язків їх працівниками визнається необхідним здійснення комплексу адміністративно-правових заходів запобігання таким ризикам.

В підрозділі 3.2 «Адміністративно-правові заходи запобігання та протидії корупції в органах місцевого самоврядування України» розглядаються питання корупції і протидії таким проявам в органах місцевого самоврядування, обґрунтовується доцільність і напрями подальшої децентралізації влади.

Окремо досліджуються корупційні ризики, що виникають в роботі зазначених органів, зокрема: відсутність або неналежна доступність інформації про процедуру отримання адміністративних послуг (запропоновано низку заходів з покращення організації діяльності органів місцевого самоврядування); проблеми розмежування повноважень місцевих державних адміністрацій та органів місцевого самоврядування; реалізація владних функцій з розпорядження землею (запропоновано заходи з удосконалення земельних правовідносин).

Аналізуються позиції окремих науковців щодо механізму запобігання і протидії корупції в органах місцевого самоврядування та на їх основі сформовано власні погляди на проведення антикорупційних заходів в цих органах і відносно їх працівників (державних службовців). Обґрунтовується доцільність розподілу напрямів боротьби з корупцією на загальні та спеціальні. Наводиться перелік заходів, які, на думку автора, потрібно здійснити поряд з вже запропонованими іншими дослідниками.

У підрозділі 3.3 *«Запровадження досвіду зарубіжних країн у адміністративно-правовій протидії корупції в Україні»* аналізуються методи

запобігання і протидії корупції у найменш корумпованих державах за рейтингом Transparency International, а саме: Данія; Фінляндія; Швеція; Нова Зеландія; Нідерланди; Норвегія; Швейцарія; Сінгапур; Канада; Німеччина.

Виокремлено спільні для наведених країн адміністративні заходи протидії корупції та доведено, які з них бажано запровадити і адаптувати до практичного використання в Україні: 1) забезпечення чесного і відповідального управління за допомогою справедливих податків, пільг та субсидій, з послабленням тиску заборон і дозволів, одержуваних у тих чи інших органів влади (йдеться про спрощення, усунення бюрократичних процедур, а також прозорість процесу здійснення владних повноважень;) 2) реальне досягнення цілковитої незалежності судової влади; 3) встановлення і жорсткий нагляд за дотриманням етичних стандартів для посадових осіб; 4) висока ступінь соціального захисту державних службовців (підвищення заробітної плати, пенсії, наявність «соціального пакету», пільг тощо, дозвіл займатися підприємницькою діяльністю за відсутності конфлікту інтересів тощо); 5) досягнення незалежності засобів масової інформації розширення, залучення громадського сектора до протидії корупції; 6) удосконалення норм законів і посилення контролю за їх виконанням; 7) створення економічних механізмів в інтересах законного збільшення посадовими особами своїх доходів; 8) підсилення ролі ринків і конкуренції, з огляду на зменшення розмірів потенційно незаконного прибутку від корупції. До останнього також відноситься конкуренція в наданні державних послуг за умови дублювання одними державними органами функцій інших органів; 9) морально-психологічне налаштування корпусу посадових осіб (державних службовців) і суспільства в цілому на несприйняття будь яких проявів корупції; 10) інформаційне забезпечення суб'єктів правовідносин і громадян будь яких проявів корупції (включає їх публічне роз'яснення, громадську експертизу законів, доведення до фізичних та юридичних осіб прав і обов'язків, дотримання судових процедур зокрема в сфері надання адміністративних послуг).

ВИСНОВКИ

У висновках дисертації наведено теоретичне узагальнення й нове вирішення наукових завдань, що полягають у комплексному та правовому аналізі адміністративно-правових засад запобігання і протидії корупції в органах виконавчої влади та місцевого самоврядування в Україні, а також у формулюванні обґрунтованих пропозицій щодо вдосконалення національного законодавства в цій сфері. Найбільш важливими є наступні висновки.

1. Не зважаючи на розмаїття думок і підходів у науковому середовищі щодо поняття «корупції», можна все ж виділити основні ознаки, які є визначальними складовими правової природи корупції:

– системний характер; постійний розвиток; корупційні діяння завжди є умисними; отримання особами за вчинення корупційних діянь як матеріальних, так і нематеріальних благ; суб'єктами корупційних діянь можуть бути як особи, уповноважені на виконання функцій держави та інші особи, прирівняні до них (наприклад, керівники державних підприємств), так і фізичні особи та уповноважені представники юридичних осіб.

З метою покращення розуміння правової природи корупції та формування більш повного уявлення про методи протидії їй пропонується розглядати корупцію в п'яти аспектах: політичному; економічному; правовому; соціальному; психологічному.

2. Корупцію в загальному вигляді можна поділити на: малу, середню та велику (які ще називають відповідно елітарною, інституційною або легальною).

Причини виникнення корупції:

- нерівномірність розвитку ринкового господарства;
- розшарування суспільства за рівнем добробуту (на бідних і багатих);
- невідповідність (відставання) змін національного законодавства більш швидкому розвитку умов ринкового господарства;
- неузгодженість законодавчих та інших норм, у тому числі адміністративно-правового характеру, діловому обороту, що складається у підприємницькій діяльності;
- конфліктність у політичній системі, що представлена і владою, і бізнесом;
- змушеність населення пристосовуватись і виживати у складних умовах становлення ринкових відносин;
- створення штучного дефіциту ресурсів (продуктів праці);
- зволікання у прийнятті ефективних адміністративних рішень.

Серед шляхів подолання бідності населення і таким чином нейтралізації (послабленні впливу) багатьох чинників корупції - досягнення чотирьох стратегічних цілей: економічний розвиток, розвиток сільських територій, соціальна сфера, туризм.

3. Проведеними опитуваннями різних груп респондентів доведено:

- 1) необхідність змінити ставлення людей до викривачів корупційних провів;
- 2) важливість переконання громадськості у більш активному інформуванні державних антикорупційних органів про факти корупційних та інших пов'язаних з ним адміністративних правопорушень;
- 3) формування високої громадянської позиції без остраху загроз настання негативних наслідків для викривачів;
- 4) довіра державним інституціям щодо відповідного правового захисту викривачів.

Для цього необхідно:

- передбачити у структурі управлінь Національного антикорупційного бюро України спеціальних підрозділів (штатних груп фахівців) прийняття і перевірки повідомлень викривачів корупції, забезпечення і контролю захисту їх анонімності та конфіденційності (зміни до статті 5 Закону України «Про Національне антикорупційне бюро України»);
- надати детективам Національного антикорупційного бюро України право і можливість прийняття рішення про застосування заходів безпеки до відповідних осіб викривачів (зміни до статті 3 Закону України «Про забезпечення безпеки осіб, які беруть участь у кримінальному судочинстві»);
- встановити адміністративну відповідальність за незаконне розголошення або використання в інший спосіб особою у своїх інтересах інформації про викривача

корупції, яка стала їй відома у зв'язку з виконанням службових повноважень, а також за вчинення дискримінаційних заходів щодо викривача корупції, що порушують його права і законні інтереси, зокрема його трудові права як працівника (незаконні звільнення з роботи, зміна істотних умов праці, порушення конституційного права на відпочинок тощо), вчинене з особистих мотивів чи у зв'язку з його або члена його сім'ї діяльністю, пов'язаною з викриттям корупції, чи у зв'язку зі сприянням або наданням допомоги у такій діяльності (зміни до Кодексу України про адміністративні правопорушення).

4. З метою удосконалення механізму створення і функціонування громадських рад при Національному агентстві з питань запобігання корупції та Національному антикорупційному бюро України необхідно надати право делегувати представників до складу цих рад профільним громадським організаціям, тобто тим організаціям, до статутної діяльності яких належать питання запобігання корупції (зміни до статті 14 Закону України «Про запобігання корупції», статті 31 Закону України «Про Національне антикорупційне бюро України»).

5. Необхідно скасувати можливість звільнення правопорушників від адміністративної відповідальності за малозначністю відповідно до статті 22 Кодексу України про адміністративні правопорушення за порушення, пов'язані з корупцією, а також більш чітко законодавчо визначити повноваження органів прокуратури, зокрема антикорупційної прокуратури, щодо справ (проваджень) про адміністративні правопорушення, пов'язані з корупцією.

6. Доведено необхідність посилення вимог до кандидатури особи, яка може бути призначена на посаду прокурора Спеціалізованої антикорупційної прокуратури (зміни до частини п'ятої статті 27 Закону України «Про прокуратуру»).

7. Визначено корупційні ризики під час прийому на роботу в органи виконавчої влади і місцевого самоврядування, запропоновано шляхи запобігання і протидії виникненню таких корупційних ризиків під час виконання своїх повноважень службовцями (працівниками) органів виконавчої влади та місцевого самоврядування.

За результатами аналізу виникнення корупційних ризиків, з урахуванням, передбачених адміністративно-правових заходів їх запобігання, пропонується:

- вдосконалити механізм доступу громадян до публічної інформації, особливо що стосується суспільно важливих питань, які впливають на добробут населення, таких як виділення земельних ділянок або наявність вакантної посади в органі виконавчої влади (місцевого самоврядування);

- забезпечити доступ зацікавлених осіб до державних закупівель, (на даний час надто обмежений через домінування непрозорих та неконкурентних процедур закупівель при витрачанні бюджетних коштів);

- залучати громадськість до процедури затвердження місцевих бюджетів, а також до формування і реалізації засад антикорупційної політики;

- посилити контроль за цільовим та ефективним використанням бюджетних коштів на місцевому рівні;

- нормативно визначити чіткі процедури фіксування та класифікації звернень до посадових осіб органів виконавчої влади від громадян та організацій (фізичних і юридичних осіб), звітування щодо реагування на них;

- покращити аналіз публікацій засобів масової інформації та інших публічних звернень щодо наявності даних про корупційні правопорушення (або ризики їх вчинення) з доведенням до компетентних органів;

- керівникам органів виконавчої влади та місцевого самоврядування особистим прикладом демонструвати несприйняття корупційних проявів під час здійснення службових повноважень та дотримання правил етичної поведінки державного службовця, пропагувати високоморальні якості, прозорість, гласність, справедливість, неупередженість під час прийняття рішень;

- розширити використання інформаційно-комунікаційних технологій (запровадження електронної черги, попереднього запису телефоном або через електронну скриньку), встановлення зручного для громадян графіку роботи, наявність інформаційних стендів та поширення інформації про порядок надання послуг у засобах масової інформації, забезпечення вільного доступу до необхідних бланків, належних побутових умов для відвідувачів, тощо;

- вдосконалити законодавство і його роз'яснення щодо дискреційних повноважень посадових осіб органів виконавчої влади і місцевого самоврядування.

8. Доведено існування такого корупційного ризику, як недоступність інформації про процедуру отримання адміністративних послуг. Запропоновано низку змін в організації роботи органу місцевого самоврядування з метою покращення доступності до громадян необхідної інформації і поліпшення надання їм адміністративних послуг.

Під час здійснення повноважень органами місцевого самоврядування також виникають корупційні ризики, шляхами запобігання яких є:

- підвищення рівня поінформованості населення (юридичних і фізичних осіб) щодо діяльності органу місцевого самоврядування;

- полегшення доступу до отримання комплексу адміністративних послуг і необхідних консультацій (роз'ясень) в органі місцевого самоврядування;

- встановлення і дотримання «розумних» термінів (строків) обслуговування громадян в органах місцевого самоврядування;

- спрощення процедури надання адміністративних послуг у тому числі через запровадження принципу «єдиного вікна»;

- забезпечення повної прозорості в наданні адміністративних послуг;

- мінімізування можливостей особистих контактів приватних осіб (юридичних і фізичних осіб) та службовців при вирішенні питань з надання адміністративних послуг.

9. Пропонується непопулярний, як на сьогодні, підхід, що передбачає певне збільшення кількості депутатів місцевих рад з метою покращення якості їх роботи, посилення демократичності, прозорості та водночас зменшення корупційних ризиків (корпоративності) під час прийняття рішень органами місцевого самоврядування як колегіальними органами (зміни до статті 16 Закону України «Про місцеві вибори»).

Також змінами до Закону України «Про місцеві вибори» пропонується скоригувати законодавчі вимоги щодо загального складу (кількості депутатів) районних і обласних рад, введення яких мало б гарантувати баланс представництва інтересів відповідно територіальних громад у складі районної ради, районів – у складі обласної ради. До того ж пропонується окрім депутатів, обраних на основі загального, рівного, прямого виборчого права шляхом таємного голосування, до складу районної ради ввести відповідно сільського, селищного, міського голову, а до обласної ради – відповідних очільників районних рад області як головних посадових осіб територіальної громади або району, які, за дорученнями виборців, маючи безпосередню зацікавленість у добробуті жителів конкретної територіальної громади чи району, володіючи повним уявленням про заходи, які потрібно здійснити для вирішення найбільш актуальних і гострих на даний час проблем громади, брали б участь у прийнятті районною чи обласною радою найбільш важливих рішень. Такі законодавчі новації сприятимуть зниженню ризиків корумпованості у діяльності органів місцевого самоврядування.

10. На підставі дослідження методів запобігання і протидії корупції у найменш корумпованих державах за рейтингом Transparency International виокремлено спільні адміністративні заходи протидії корупції у цих країнах та визначено, які з них доцільно запровадити (реально адаптувати) в Україні, а саме:

- забезпечення чесного і відповідального управління за допомогою справедливих податків, пільг та субсидій, поряд зі скороченням (обмеженням) заборон і дозволів, одержуваних у тих чи інших органів влади (йдеться про спрощення бюрократичних процедур, а також розширення прозорості процесу здійснення владних повноважень);

- цілковита незалежність судової влади;

- встановлення і жорсткий нагляд за дотриманням високих етичних стандартів для посадових осіб;

- висока ступінь соціального захисту державних службовців (заробітна плата має бути вищою, ніж у приватному секторі, наявність «соціального пакету», пенсії, пільги тощо, дозвіл займатися підприємницькою діяльністю за відсутності конфлікту інтересів);

- незалежність засобів масової інформації, розширення залучення громадського сектора до протидії корупції;

- удосконалення законів та організаційне забезпечення їх виконання;

- створення сучасних економічних механізмів, що дозволило б посадовим особам збільшити свої доходи, не порушуючи правила і закони;

- підсилення ролі ринків і конкуренції, тим самим зменшивши розмір потенційного прибутку від корупції. До останнього також відноситься конкуренція в наданні державних послуг, за умови дублювання одними державними органами функцій інших органів;

- якісне інформаційне забезпечення громадян (передбачає аналіз законів, лаконічне і дохідливе роз'яснення громадянам їхніх прав та обов'язків, доведення порядку судових процедур тощо).

СПИСОК ОПУБЛІКОВАНИХ ПРАЦЬ ЗА ТЕМОЮ ДИСЕРТАЦІЇ

1. Мусієнко О.П. Адміністративно-правові заходи запобігання виникненню корупційних ризиків в органах виконавчої влади / О.П. Мусієнко // Jurnalul Juridic National: Teorie si Practica. – № 3 (19). – 2016 р. – С. 83-87.
2. Мусієнко О.П. Органи, що здійснюють адміністративні заходи запобігання та протидії корупції за новим антикорупційним законодавством України / О.П. Мусієнко // Актуальні проблеми вітчизняної юриспруденції. – Випуск 2. – 2016 р. – С. 105-108.
3. Мусієнко О.П. Адміністративно-правові заходи запобігання виникнення корупційних ризиків в органах місцевого самоврядування / О.П. Мусієнко // Науковий вісник міжнародного гуманітарного університету. – Серія: юриспруденція. – Випуск 20. – 2016 р. – С. 77-80.
4. Мусієнко О.П. Запровадження досвіду зарубіжних країн у адміністративно-правовій протидії корупції в Україні / О.П. Мусієнко // Науковий вісник Херсонського державного університету. – Серія: юридичні науки. – Випуск 5. – Том 3. – 2016 р. – С. 27-31.
5. Мусієнко О.П. Сучасний стан запобігання та протидії корупції в органах виконавчої влади та місцевого самоврядування України / О.П. Мусієнко // Право і суспільство. – № 5. – С. 117-122.
6. Мусієнко О.П. Роль громадських організацій при здійсненні адміністративних заходів запобігання корупції в органах виконавчої влади та місцевого самоврядування / О.П. Мусієнко // Прикарпатський юридичний вісник. – Випуск 1 (10). – 2016 р. – С. 169-172.
7. Мусієнко О.П. Врегулювання конфлікту інтересів відповідно до нового Закону України «Про запобігання корупції»/ О.П. Мусієнко // Collection of scientific articles «Economics, management, Law: problems and prospects» Vol .2. – Agenda Publishing House, Coventry, United Kingdom, 2015. – С. 235-237.
8. Мусієнко О.П. Адміністративні заходи боротьби з бідністю населення, що породжує корупцію в Україні / О.П. Мусієнко // Zbornik prispevkov z medzinarodnej vedeckej konferencie «Pravna veda a prax v tretom tisícročí» – 27-28 Februar 2015. – Univerzita Pavla Jozefa Šafarika v Košicich, Pravnicka faculta, Košice, 2015. – С. 125-127.
9. Мусієнко О.П. Використання досвіду зарубіжних країн у боротьбі з корупцією в Україні / О.П. Мусієнко // Materials of International scientific and practical conference «Perspective trends in scientific research – 2015» Vol.1. – October, 17-22. – Bratislava, Slovak republic. – С. 168-169.
10. Мусієнко О.П. Роль громадських організацій при здійсненні адміністративних заходів запобігання корупції / О.П. Мусієнко // Матеріали міжнародної науково-практичної конференції «Становлення громадянського суспільства в Україні: нормативно-правове підґрунтя» – 6-7 травня 2016 р. – м. Дніпропетровськ: ГО «Правовий світ», 2016. – С. 75-76.

11. Мусієнко О.П. Корупційні ризики органів виконавчої влади при виконанні нового Закону України «Про державну службу» / О.П. Мусієнко // Матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції «Юридичні науки: проблеми та перспективи» – м. Запоріжжя, 24-25 червня 2016 р. – Запоріжжя: Класичний приватний університет, 2016. – С. 82-84.

12. Мусієнко О.П. Спеціалізована антикорупційна прокуратура – новий орган, що здійснює адміністративні заходи запобігання та протидії корупції в Україні / О.П. Мусієнко // Міжнародна науково-практична конференція «Розвиток правової системи України в умовах сьогодення» – м. Харків, 06-07 травня 2016 р. – Х.: Східноукраїнська наукова юридична організація, 2016. – С. 94-96.

13. Мусієнко О.П. Шляхи виявлення корупційних ризиків в діяльності органів виконавчої влади в Україні / О.П. Мусієнко // Матеріали міжнародної науково-практичної конференції «Проблеми вдосконалення правового забезпечення прав та основних свобод людини і громадянина» – м. Запоріжжя, 24-25 червня 2016 р. – Запоріжжя: Запорізька міська громадська організація «Істина», 2016. – С. 97-100.

14. Мусієнко О.П. Адміністративно-правові заходи запобігання корупційним ризикам при прийомі на роботу та організації діяльності органів виконавчої влади / О.П. Мусієнко // Матеріали міжнародної науково-практичної конференції «Актуальні питання розвитку правової держави в умовах сучасного становлення громадянського суспільства в Україні» – м. Харків, 17-18 червня 2016 р. – м. Харків: ГО «Асоціація аспірантів–юристів», 2016. – С. 35-37.

АНОТАЦІЯ

Мусієнко О.П. Адміністративно-правові заходи запобігання та протидії корупції в органах виконавчої влади і місцевого самоврядування в Україні. – *На правах рукопису.*

Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата юридичних наук за спеціальністю 12.00.07 – адміністративне право і процес; фінансове право; інформаційне право. – Відкритий міжнародний університет розвитку людини «Україна» – Київ, 2016.

Вирішення питань щодо запобігання та протидії корупції на різних рівнях і в різних сферах функціонування органів державної та місцевої влади є однією з найбільш актуальних правових і соціальних проблем сучасності для багатьох країн світу, зокрема й України. Відтак, в останні роки питання, пов'язані з корупцією та шляхами її подолання, у тому числі з використанням адміністративно-правових заходів привертають увагу не лише теоретиків-дослідників адміністративного, а й практиків, насамперед працівників новоутворених антикорупційних державних органів, а також громадськості, міжнародної спільноти тощо.

На теперішній час для Української держави надзвичайно гостро стоять завдання щодо наближення національного законодавства, в тому числі адміністративного, в антикорупційній сфері, до міжнародних стандартів та досягти реальних результатів у протидії корупції. Враховуючи слушні рекомендації міжнародних партнерів і компетентних європейських експертів, Україна вже прийняла чимало законодавчих актів, що визначають антикорупційну політику

держави та на підставі яких створено принципово нові органи, уповноважені запобігати і протидіяти корупції, розроблено і реалізується комплекс відповідних адміністративно-правових заходів.

Одним з ключових напрямів антикорупційної політики є виявлення та оцінка корупційних ризиків, що можуть виникати в діяльності органів державної влади і місцевого самоврядування в Україні, а так само вироблення механізмів усунення таких ризиків та уникнення їх в подальшому. Звичайно, що пропозиції з впровадження зазначених механізмів у національне законодавство та правозастосовну практику доцільно виробляти з урахуванням відповідного зарубіжного досвіду, вивчення й аналізу антикорупційних програм та механізмів запобігання корупційним проявам у найменш корумпованих країнах світу.

Ключові слова: корупція, антикорупційні органи, корупційні ризики, хабарництво, запобігання корупції, протидія корупції, боротьба з корупцією, громадські організації антикорупційного спрямування, антикорупційне законодавство.

АННОТАЦІЯ

Мусиенко А.П. Административно-правовые меры предупреждения и противодействия коррупции в органах исполнительной власти и местного самоуправления в Украине. – На правах рукописи.

Диссертация на соискание ученой степени кандидата юридических наук по специальности 12.00.07 – административное право и процесс; финансовое право; информационное право. – Открытый международный университет развития человека «Украина» – Киев, 2016.

Решение вопросов по предотвращению и противодействию коррупции на различных уровнях и в различных сферах функционирования органов государственной и местной власти является одной из наиболее актуальных социальных проблем современности для многих стран мира, включая Украину. Поэтому в последние годы вопросы, связанные с коррупцией и путями его преодоления, привлекают внимание не только теоретиков-исследователей, но и практиков, прежде всего работников антикоррупционных государственных органов, а также общественности, международного сообщества и тому подобное.

В настоящее время для Украинского государства очень остро стоят задачи по приближению национального законодательства, в том числе в антикоррупционной сфере, с международными стандартами и достичь реальных результатов в борьбе с коррупцией. Прислушиваясь к рекомендациям международных партнеров, европейских экспертов Украины уже приняла немало законодательных актов, определяющих антикоррупционную политику государства и на основании которых созданы принципиально новые органы, уполномоченные предотвращать и противодействовать коррупции.

Одним из ключевых направлений антикоррупционной политики является выявление и оценка коррупционных рисков, возникающих в деятельности органов государственной власти и местного самоуправления в Украине, а так же выработка механизмов устранения таких рисков и избежания их в дальнейшем. Конечно,

предложения по внедрению указанных механизмов в национальное законодательство и правоприменительную практику целесообразно производить с учетом соответствующего зарубежного опыта, изучения и анализа антикоррупционных программ и механизмов предотвращения коррупционных проявлений в наименее коррумпированных странах мира.

Анализ научной литературы позволяет утверждать, что некоторые вопросы административно-правового регулирования предупреждения и противодействия коррупции, особенно после принятия новых законодательных актов, а также новых антикоррупционных органов, непосредственно должны осуществлять меры предотвращения и противодействия коррупции в Украине, требуют нового подхода к их решению.

До сих пор ученые не дали ответа на некоторые ключевые вопросы, в частности не освещены вопросы применения административно-правовых мер предупреждения и противодействия коррупции среди органов исполнительной власти и местного самоуправления в соответствии с изменениями от проведенных реформ, создание новой антикоррупционной законодательной базы и создание антикоррупционных органов, которые призваны осуществлять данные мероприятия.

Ключевые слова: коррупция, антикоррупционные органы, коррупционные риски, взяточничество, предотвращения коррупции, противодействие коррупции, борьба с коррупцией, общественные организации антикоррупционного направления, антикоррупционное законодательство.

SUMMARY

Musienko A. Administrative and legal measures to prevent and combat corruption in the executive branch and local government in Ukraine. - The manuscript.

The thesis for the degree of candidate of legal sciences, specialty 12.00.07 - administrative law and process; finance law; information law. - Open International University of Human Development "Ukraine" - Kyiv, 2016.

Solving the issue of preventing and combating corruption at various levels and in various areas of operation of state and local government is one of the most pressing social problems for many countries, including Ukraine. Thus, in recent years, issues related to corruption and ways to overcome it, attracted the attention not only of theorists, researchers, and practitioners, especially employees of state anti-corruption and public, the international community and so on.

Currently, the Ukrainian state for an extremely acute problem for the approximation of national legislation, including anti-corruption, international standards and achieve real results in the fight against corruption. Listening to the recommendations of international partners, European experts Ukraine has adopted many legislative acts defining anti-corruption policy and on the basis of which a fundamentally new authorities empowered to prevent and fight corruption.

One of the key areas of anti-corruption policy is the identification and assessment of corruption risks that may arise in the activities of state and local government in Ukraine, as well as to develop mechanisms to minimize these risks and avoid them in the future. Of course, proposals for the implementation of these mechanisms in national legislation and law enforcement advisable to produce with relevant international experience, study and analysis of anti-corruption programs and mechanisms to prevent corruption in the least corrupt countries.

Keywords: corruption, anti-corruption bodies, risks of corruption, bribery, corruption prevention, anti-corruption, anti-corruption, anti-corruption NGOs, anti-corruption legislation.